

Futbol jako narzędzie polityki i jego wpływ na bezpieczeństwo Polski w XXI wieku

Piła nożna od dawna już pełni rolę znacznie wykraczającą poza wyłącznie sport. Zarówno w Polsce, jak i w innych krajach, futbol nie jest jedynie formą rozrywki, jest czymś więcej, co śledzić można chociażby na przykładzie katalońskiej FC Barcelony, która w swoim motto podkreśla: *“més que un club”* co na język polski możemy przetłumaczyć jako *“więcej niż klub”*, jest to forma podkreślenia tożsamości, pokazania przywiązania do regionu, a także roli jaką klub odgrywał w ciężkich dla Katalonii czasach dyktatury Francisco Franco, kiedy to klub, jego stadion stały się swego rodzaju azylem dla prześladowanych¹, a jego zwycięstwa nad wspieranym przez reżim Realem Madryt, powodem do świętowania.

Jest to też narzędzie do budowania i wzmacniania tożsamości narodowej. Staje się też często wyrazem napięć społecznych, politycznych i historycznych. Tych ostatnich doszukiwać się możemy chociażby w meczu z półfinału mistrzostw Europy z 1988, kiedy to w jednym ze starć zmierzyły się ze sobą reprezentacja Holandii z reprezentacją Niemiec. Zwycięstwo 2:1 odnieśli Oranje², wtedy to na ulicach Holandii pojawiło się by świętować około dziewięć milionów ludzi, co stanowiło około 60% populacji kraju³. Holendrzy pojmowali siebie w tamtej chwili jako tych dobrych, Niemców jako tych złych, oni jako przedstawiciele ruchu oporu (III Rzesza w czasie II wojny światowej okupowała to państwo), przeciwnicy noszący orła na piersi jako przedstawicieli wermachtu, faule nie były więc według tej retoryki czymś złym, a zawodnicy nie musieli się z nich tłumaczyć⁴. Z tamtej okazji śpiewano też tak: *“W 1940 nadeszli oni, / W 1988 nadeszliśmy my, / Holadiay, / Holadio”*⁵.

¹ Warto przeczytać pełniejszy kontekst, zawierający dokładniej przedstawioną historię klubu, w którym obecnie w podstawowym składzie gra dwóch Polaków, informacje te można znaleźć na stronie, FCBarca.com, pod linkiem: <https://www.fcbarca.com/109139-mes-que-un-club-co-dokladnie-oznacza-to-haslo.html> [dostęp: 28.02.2025]

² Określenie na reprezentację Holandii, które wynika z koloru ich koszulek, którym jest pomarańczowy, czyli barwa narodowa wynikająca z przywiązania do rodziny królewskiej z dynastii Oranje-Nassau. *“Why do the Netherlands wear orange? Dutch 'Oranje' tradition explained”*, GOAL, <https://www.goal.com/en/news/why-netherlands-wear-orange-dutch-oranje-tradition-explained/blt4876b1216a779cb5> [dostęp: 01.03.2025]

³ S. Kuper, *“Football Against The Enemy. Piłkę we wroga”*, Wydawnictwo SQN, Kraków 2023, s. 19

⁴ tamże, s. 29-30

⁵ tamże, s. 31

W przypadku reprezentacji Polski, również mieliśmy tego przykłady. Jeden z nich miał miejsce w 2022 roku, kiedy to nasza reprezentacja miała się zmierzyć w półfinale baraży o awans na Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej w Katarze z reprezentacją Federacji Rosyjskiej. Jednak w związku z rozpoczęciem pełnoskalowej inwazji na Ukrainę Polski Związek Piłki Nożnej postanowił w ramach solidarności z Ukrainą, nie rozgrywać tego meczu, nawet jeśli wiązałoby się to z oddaniem go walkowerem. Prezes PZPN Cezary Kulesza zamieścił w tym czasie wpis na platformie Twitter (obecnie nazywa się ona "X"): *"Koniec ze słowami, czas na czyny! W związku z eskalacją agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, reprezentacja Polski nie zamierza rozegrać barażowego meczu z reprezentacją Rosji. To jedyna słuszna decyzja. Prowadzimy rozmowy z federacjami Szwecji i Czech, aby przedstawić FIFA wspólne stanowisko"*⁶, w podobnym duchu wypowiedzieli się również nasi reprezentanci, których stanowisko brzmiało: *"Nie jest to łatwa decyzja, ale w życiu są ważniejsze sprawy niż piłka nożna. Myślimy jesteśmy z narodem ukraińskim i naszym przyjacielem z reprezentacji Tomkiem Kędziorą, który wraz z rodziną wciąż przebywa w Kijowie"*⁷. W odpowiedzi na to Biuro Komitetu Organizacyjnego FIFA podjęło decyzję o wykluczeniu Rosji, dzięki czemu automatycznie zakwalifikowaliśmy się do finału baraży o awans na mundial⁸.

Jednakże bezpieczeństwo Polski w kontekście piłki nożnej dotyczy nie tylko i wyłącznie polityki międzynarodowej, ale także również sfery wewnętrznej. W ostatnich latach obserwujemy narastające wyzwania związane z bezpieczeństwem na stadionach, działalnością zorganizowanych grup kibicowskich. Grupy te, w wielu przypadkach, odgrywają istotną rolę w kształtowaniu narracji tożsamościowej, a ich działalność nie ogranicza się jedynie do sportowego doping. Wielokrotnie dochodziło do sytuacji, w których kibice manifestowali swoje przekonania polityczne, organizując oprawy o charakterze patriotycznym, historycznym, czego przykładem może być oprawa kibiców Legii Warszawa, z 1 sierpnia 2024, kiedy to podczas meczu z Walijskim klubem Caernarfon Town postanowili uczcić w ten sposób pamięć o 80 rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego⁹.

⁶ "Polska nie chce grać z Rosją! Wspólne stanowisko PZPN i piłkarzy reprezentacji Polski", PZPN, <https://pzpn.pl/reprezentacje/reprezentacja-a/aktualnosci/2022-02-26/polska-nie-chce-grac-z-rosja-wspolne-stanowisko-pzpn-i-pilkarzy-reprezentacji> [dostęp: 13.03.2025]

⁷ tamże

⁸ "FIFA wykluczyła Rosję! Polska zagra w finale baraży o mundial", PZPN, <https://pzpn.pl/reprezentacje/reprezentacja-a/aktualnosci/2022-03-08/rosja-ukarana-walkowerem-polska-zagra-w-finale-barazu-o-mundial> [dostęp: 13.03.2025]

⁹ "Wyjątkowa oprawa kibiców Legii. Fani upamiętnili 80 rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego", TVP Sport, <https://sport.tvp.pl/79640433/legia-warszawa-uczyla-pamiec-ofiar-powstania-warszawskiego-co-za-oprawa-na-trybunach> [dostęp: 14.03.2025]

Niedawny awans polskiej Ekstraklasy na 15. miejsce w rankingu UEFA jest momentem przełomowym. Szybki awans, do jakiego doszło w ostatnich sezonach jest wynikiem poprawy wyników polskich drużyn w europejskich pucharach. Teraz od sezonu 2026/2027 Polska będzie mogła wystawić pięć drużyn w europejskich rozgrywkach: dwie w eliminacjach do Ligi Mistrzów, jedną w Ligi Europy¹⁰ i dwie w Ligi Konferencji Europy. Wyzwania jakie to ze sobą przyniesie, dotyczyć będą nie tylko organizacji meczów, ale także kwestii bezpieczeństwa. Polska policja i służby porządkowe będą musiały zmierzyć się ze zwiększonym ruchem kibiców i potencjalnymi zagrożeniami związanymi z organizacją spotkań międzynarodowych, zwiększy się bowiem prawdopodobieństwo, iż na Polskie stadiony przybywać będą znane, duże kluby posiadające dużą liczbę fanów, gotowych do podróży na mecz swojego ulubionego klubu.

Jednym z testów gotowości polskich stadionów był mecz o Superpuchar UEFA rozegrany 14 sierpnia 2024 roku w Warszawie pomiędzy Realem Madryt a Atalantą, zakończony wynikiem 2:0 na korzyść królewskich. Na trybunach zasiadło wtedy ponad 56 tysięcy kibiców, co stanowi dużą frekwencję, jednak większa liczba nie byłaby możliwa, ze względu na pojemność stadionu, która może w przyszłości stanowić problem w organizacji większych wydarzeń. Dla przykładu: żeby zorganizować finał najbardziej prestiżowych europejskich rozgrywek klubowych, czyli Ligi Mistrzów potrzeba by stadion miał pojemność wynoszącą co najmniej 60 tysięcy miejsc¹¹.

Kolejnym wyzwaniem logistycznym, ale również organizacyjnym i wymagającym dodatkowych środków bezpieczeństwa, będzie niewątpliwie finał Ligi Konferencji Europy, którego gospodarzem będzie stadion Tarczyński Arena we Wrocławiu. Wydarzenie to planowane na 28 maja 2025, będzie jedną z większych imprez tego typu w Europie. Dlatego też w tym celu podejmowane są różne działania przygotowawcze, skontrolowane przez przedstawicieli UEFA w dniach 27-31 stycznia, kiedy to 30 przedstawicieli tej organizacji przybyło, aby omówić kluczowe kwestie organizacyjne¹².

Polska ze wzrastającym znaczeniem klubów zaczyna się więc wpisywać w grono krajów traktujących ten sport jako element zasobów państwa wpływający na ich

¹⁰ To miejsce będzie przyznawane zwycięzcy Pucharu Polski, a nie tak jak w pozostałych przypadkach za zajęcie odpowiedniego miejsca w tabeli ekstraklasy na koniec sezonu.

¹¹ " *Liga Mistrzów tylko dla stałego grona. Polska może tylko pomarzyć o organizacji?*", TVP Sport, <https://sport.tvp.pl/60442358/liga-mistrzow-tylko15-miast-moze-zorganizowac-final> [dostęp: 14.03.2025]

¹² " *Przygotowania do finału Ligi Konferencji. UEFA wizytowała stadion we Wrocławiu*", PZPN, <https://pzpn.pl/federacja/aktualnosci/2025-02-07/przygotowania-do-finału-ligi-konferencji-uefa-wizytowala-stadion-we-wroclawiu> [dostęp: 14.03.2025]

międzynarodowe pozycjonowanie. Ekonomiczne, polityczne oraz finansowe inwestycje w ten sport stają się tutaj częścią długoterminowej strategii budowania prestiżu narodowego, co zaobserwować możemy chociażby na przykładzie Kataru, któremu pomimo kontrowersji związanych z łamaniem praw człowieka podczas budowy stadionu czy oskarżeń o korupcję udało się zorganizować mundial w 2022 roku. Innym przykładem tych działań jest Arabia Saudyjska, która od kilku lat inwestuje w ściąganie znanych zawodników, takich jak Cristiano Ronaldo czy Karim Benzema, w celu uczynienia lokalnej ligi atrakcyjniejszą do odwiedzania przez kibiców. Wśród tego grona znajdują się też kraje, które osiągnęły prestiż bez kontrowersji, takie jak chociażby Angielska Premier League, która co roku generuje ogromne zyski.

Bibliografia

1. Kuper S. , *“Football Against The Ennemy. Piłką we wroga”*, Wydawnictwo SQN, Kraków 2023
2. *“Més que un club - co dokładnie oznacza to hasło?”* <https://www.fcbarca.com/109139-mes-que-un-club-co-dokladnie-oznacza-to-haslo.html> [dostęp: 28.02.2025]
3. *Why do the Netherlands wear orange? Dutch 'Oranje' tradition explained”*, GOAL, <https://www.goal.com/en/news/why-netherlands-wear-orange-dutch-oranje-tradition-explained/blt4876b1216a779cb5> [dostęp: 01.03.2025]
4. *“Polska nie chce grać z Rosją! Wspólne stanowisko PZPN i piłkarzy reprezentacji Polski”*, PZPN, <https://pzpn.pl/reprezentacje/reprezentacja-a/aktualnosci/2022-02-26/polska-nie-chce-grac-z-rosja-wspolne-stanowisko-pzpn-i-pilkarzy-reprezentacji> [dostęp: 13.03.2025]
5. *“FIFA wykluczyła Rosję! Polska zagra w finale baraży o mundial”*, PZPN, <https://pzpn.pl/reprezentacje/reprezentacja-a/aktualnosci/2022-03-08/rosja-ukarana-walkowerem-polska-zagra-w-finale-barazu-o-mundial> [dostęp: 13.03.2025]
6. *“Wyjątkowa oprawa kibiców Legii. Fani upamiętnili 80 rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego”*, TVP Sport, <https://sport.tvp.pl/79640433/legia-warszawa-uczyla-pamiec-ofiar-powstania-warszawskiego-co-za-oprawa-na-trybunach> [dostęp: 14.03.2025]

7. " *Liga Mistrzów tylko dla stałego grona. Polska może tylko pomarzyć o organizacji?*", TVP Sport, <https://sport.tvp.pl/60442358/liga-mistrzow-tylko15-miast-moze-zorganizowac-final> [dostęp: 14.03.2025]
8. " *Przygotowania do finału Ligi Konferencji. UEFA wizytowała stadion we Wrocławiu*", PZPN, <https://pzpn.pl/federacja/aktualnosci/2025-02-07/przygotowania-do-finalu-ligi-konferencji-uefa-wizytowala-stadion-we-wroclawiu> [dostęp: 14.03.2025]